

A gázgyári pénz és a Speyer-kölcsön

Irta Dr. Kertész Béla

A gázgyári szerződés kormányhatósági jóváhagyása megtörtént. Ezzel a ténnyel eldőlt a koncesszió meghosszabbításának sokat vitatott problémája s nyomban aktuálisává vált a másik kérdés, hogy a város a koncesszió meghosszabbításáért fizetendő 1.400.000 pengőt és az öt évre szóló hárommillió pengős kölcsönt miként használhatja fel a legelőnyösebb és legcélszerűbb módon.

A legutolsó költségvetési vita során vetetem fel azt a tervet, hogy a gázgyár által fizetendő hárommillió pengős kölcsönösszeg egy részével a Speyer-kölcsön kötvényeit volna előnyös megvásárolni. A Speyer-kölcsön kötvényei eredetileg külföldön, főként az Egyesült Államokban kerültek jegyzésre, azonban azóta igen jelentékeny mennyiségű kötvény repatriálódott, vagyis magyar kezekbe került. A kötvények a transzfermoratóriumrendelet korlátozó intézkedéseinek hatása alatt árfolyamukban igen nagy veszteséget szenvedtek, olyannyira, hogy a magyar értékpapírpiacon ezek ma

névértékük 27 százalékaért megvásárolhatók,

feltéve, hogy óvatosan történik a pénzügyi művelet lebonyolítása.

Hozzávetőlegesen 1.100.000 dollár a városnak még fennálló Speyer-tartozása. Ennek kamat- és tőketörlesztése még további kilenc éven keresztül évi 827.000 pengővel terheli a város költségvetését. Az 1.100.000 dollár névértékű kötvény megvásárolható volna ma a magyar piacon pengőfizetés ellenében 300.000 ezer dollárért, vagyis körülbelül 1.700.000 pengőért. Ha Szeged város, amely a Speyer-kölcsönszerződésnek adója is egy személyben, vásárolhatná meg a kötvényeket, úgy két lehetőségre nyílik ut. Vagy visszaváltatná a magyar kormány a város képviselőiben a kölcsönszerződés (Agreement) 15. és 16. cikkei értelmében a kölcsön még le nem törlesztett s Szegedet terhelő részét s ez esetben a Szeged város által megvásárolt kötvényeket visszaváltanák, azokat megsemmisítenék s Szegedet a kormány mentesítené a kölcsönszerződésben vállalt kötelezettségek alól, miután a város az öt terhelő kölcsönrészletet kifizette. Vagy pedig nem történik visszaváltás, hanem a város mint egy személyben kötvénybirtokos és adós is, a birtokában lévő kötvények szelvényeivel és az állandóan kisorsolásra kerülő kötvények ellenértékével teljesíthetné a kölcsön időtartamából még hátralékos kilenc év alatti a kölcsön kamat- és annuitásszolgálatát. E szerint a terv szerint

a város háztartása az egyszeri, körülbelül 1.700.000 pengős befektetés ellenében megszabadulhatna a még kilenc esztendőig visszatérő 827.000 pengő összegű Speyer-kamat és amortizáció terhétől

s ezt a pénzügyi műveletet csak a befektetett 1.700.000 pengő tőke kamata terhelné.

Amennyire kecségtetőnek látszik ez a terv az első olvasásra, olyannyira igaz az is, hogy több előfeltételtől függ ennek sikeres keresztülvitele. Első és legfontosabb feltétele, hogy a kormányhatóság maga is őszintén törekedjék arra, hogy a város a háztartásának ezt a nagyjelentőségű tehermentesítését megvalósíthassa. Ezért mindenképp engedélyezni kell a kormánynak azt, hogy a város a szabad értékpapírpiacon a kötvényeket megvásárolhassa, mert akár közület, akár magános vállalkozik ily pénzügyi műveletre, azt csak legitím uton eszközölheti. Precedensek is vannak már ezen a téren. Győr városa Speyer-kötvények ellenében egyik házát adta el s ezt a pénzügyi műveletet egyik biztosító intézet közbenjöttével valósította meg. Sopron városának a belügyminiszter egyik múlt évi határozatával elvben engedélyezte a Speyer-kötvények vásárlását.

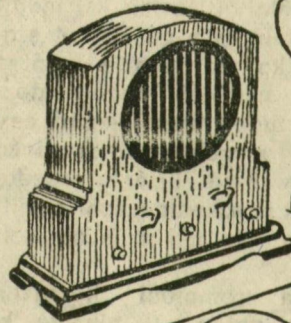
Amikor a borfogyasztási adó leszállíatsával a városok jelentékeny bevételeiktől estek el s amikor a városok terheit az állam nem hajlandó csökkenteni s még kevésbé hajlandó sa-

ját adójövedelméből a városok számára további részt átengedni, akkor a városok közönsége joggal várja legalább a kormánytól azt, hogy a maga részéről mindent elkövet a terv keresztülvitele érdekében. Meri előttünk a lehetőség, amely a város háztartása számára teljes szanalást jelentene anélkül, hogy akár az államtól, akár a város adózó polgáraitól áldozatokat igényelne. A kormányra hárul tehát a feladat, hogy a terv megvalósításának útjába gördülő esetleges akadályokat elhárítsa.

További előfeltétele a sikeres megvalósításnak az, hogy elegendő megvásárolható kötvény legyen a magyar piacon. Az e tekintetben beszerzett adatok arra engednek következtetni, hogy elegendő mennyiségű kötvény fog a keresletre jelentkezni. A külföldi kötvénytulajdonosok közel két esztendeje nagy tömegben kínálták eladásra papírjaikat. S nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a magyar városok többsége oly nehéz anyagi helyzetben van, hogy a kötvények vásárlására tőkét mozgósítani nem tudnak. Nem kell tehát tartani attól, hogy a kötvénypiacon Szeged város komoly versenyző vásárlókkal találkozni

Végül a pénzügyi művelet sikere nem utolsó sorban az óvatos keresztülvételtől is függ. Amennyire — szerény megítélésem szerint — szükséges volt a gondolatot egy újságcikk keretében felvetni, hogy ezzel a nagyjelentő-

Vidámabb
a farsang
mindenütt

ahol ott van
a 3+1 lámpás
7033-as

Orion-rádió

ségű kérdésnek közvéleménye támadjon, olyannyira árthat az ügynek az, ha a tervezett pénzügyi tranzakció a teljes nyilvánosság reflektorfényében bonyolítódnék le, ami a kötvénypiacon az árfolyam tetemes emelkedését vonhatná maga után.

MOST VEGYEN CIPŐT!
Még mindig tart a 15 százalékos árengedmény.
GRÁCIA CIPŐÜZLET KÁRÁSZ UCCA 3. SZ.
Telefon 32-76.

Tarkington őrmester

— Szabadon André Maurois regénye után —

Tarkington őrmester ötvenhárom esztendő volt, mikor kitört a háború és a második számú skót Lennox ezredben szolgált. Az angoloknak nem volt akkora hadsereg-keretük, mint a kontinentális hatalmaknak, különösen tisztékben volt nagy hiány s az ilyen öreg őrmestereket a háború kitörésekor tiszteletbeli hadnagyokká nevezték ki. Tarkington őrmester tehát már mint hadnagy indult el a rövidnadrágos és tarka szoknyás skót ezreddel a háborúba.

Öreg legény, öreg csont volt Tarkington, mikor megérkezett a flandriai harctérre s az ezredese, aki vele együtt jó néhány kapitulációt kiszolgált, Tarkingtonot nem frontszolgálatra, hanem az ezredtörzshöz osztotta be. Napjait az irodában töltötte, pedig az lett volna az ambíciója, hogy valami szép, igazán szép kitüntetéssel fejezze be katonai pályafutását.

Tarkington tehát, amikor csak tehetett, »kiszökött« a frontra, a lövészárkba, ahol inkább nyílik kitüntetésre alkalom, mint az ezredirodában. Szegény Tarkingtonnak azonban pechje volt. Ha kidugta fejét a lövészárkba, mindig teljes volt a nyugalom. Ahol Tarkington kitüntetésért keresett, ott a németek sohasem tették meg azt a szívességet, hogy támadjanak. Idővel híre kezdett járni a második számú Lennox ezred körében, hogy ahol Tarkington megjelenik, ott teljes a biztonság.

Szóval Tarkingtonnak nem volt szerencséje. Ellenkezőleg, határozott pechje volt. Ha valaki ötvenhárom esztendő korában, méztelen térdű skót uniformisban sokat mászkál télvíz idején a flandriai lövészárkban, a lábai előbb vagy utóbb felmondják a szolgálatot. Vele is ez történt meg s egy lövészárkba tett újabb expedíció után kénytelen volt fájó lábait megmutatni az ezredorvosnak. Az ezredorvos fagyás jeleit vélte nála felfedezni. Tarkington

szomorú arccal állított be az ezredeséhez és a fagyás kikurálására betegszabadságot kért.

Az ezredes magánkívül volt, mikor Tarkington előterjesztette a kérését:

— Szó sem lehet róla! Jegyezze meg Tarkington, magának lehet influenzája, kolerája, gégerákja, vagy pestise, de fagyott lába nem lehet. Mégis hallatlan, hogy a legrégibb emberem mer nálam fagyott lábbal szabadságra jelentkezni! Azonnál kotródjék a szemem elől!

Tarkington azt sem tudta, hogy jutott ki az ezredes irodájából, de még kevésbé értette meg az ezredes réttentő felháborodását. Azt ugyanis a hallgatásairól híres Bramble ezredes elfelejtette neki megmondani, hogy a legfőbb hadvezetőségtől éppen aznap kapott orrot, hogy a lábfagyások száma az ő ezredében felülmúlta a megengedett 3,5 százalékot s a legszigorubb utasítása van, hogy többet ilyen »rendellenesség« az ő ezredében elő ne forduljon.

Tarkington tehát vonszolta magát, ameddig bírta, de mikor már lába teljesen felmondta a szolgálatot, felhasználva ezredesének távollétét, akit a hadtestparancsnoksághoz hívtak be valami megheszélésre, helyettesétől kért újra szabadságot. A helyettes őrnagy, egy lordnak a fia, aki nem sokat törődött a megengedett százalékokkal, mert az volt a legfőbb ambíciója, hogy a háború befejeztével rögtön elmenjen Brit-Columbiába lazacra halászni, szó nélkül aláírta a szabadságlevelet és a vén csontot utnak indította Anglija felé.

Tarkington harmincegynehány esztendő szolgálat alatt megtanulta, hogy a katona legfőbb kötelessége, hogy minden rendelkezést pontosan, ellentmondás és bölcselkedés nélkül teljesítsen. Minthogy éppen előző nap jelent meg napiparancsban, hogy a gázálarcot a katonának egy pillanatra sem szabad elhagyni, vitte ma-